

Jyväskylän kaupunginvaltuusto 31.10.2016

Asia n:o 78 Lausunto hallituksen esitysluonnoksesta maakuntauudistuksesta ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistuksesta ja niihin liittyvistä laeista

Riitta Tynjä/SKP

SKP:n valtuustoryhmä esittää, että kaupunginhallituksen esitys Jyväskylän kaupungin lausunnoksi hyväksytään muilta osin paitsi kohtien 1, 7, 14, 15, 26 ja 27 osalta ja niiden tilalle SKP esittää seuraavanlaisia vastauksia:

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja ja parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa

Vastaus:

Kokonaisuutena arvioiden esitys lisää eriarvoisuutta palvelujen saatavuudessa eikä siten myöskään kavenna terveys- ja hyvinvointieroja. Esityksessä perustason palvelut ovat jääneet toissijaiseksi ja sosiaalipalvelut ovat jääneet terveystalouden jalkoihin. Samalla palvelujen tuottaminen ja järjestäminen irtoaa niistä paikallisista ihmisistä ja yhteisöistä, joiden tarpeista sen pitäisi lähteä. Esitys pirstoo palveluketjuja, mikä vaikeuttaa terveys – ja hyvinvointierojen kaventamista. Ns. valinnanvapauden korostaminen ei ota huomioon sitä, että ihmisillä ei ole yhdenvertaisia mahdollisuuksia tehdä valintoja. Esitykseen liittyvät säästötavoitteet ja kilpailuttaminen ovat lisäksi omiaan keskittämään palveluja isoihin keskuksiin ja heikentämään lähipalveluja.

Ehdotus tulisi muuttaa perusteitaan myöten niin, että järjestämisvastuu erikoistason palveluista keskitetään maakuntatasolle, jonne voidaan koota myös eräitä valtion aluehallinnon tehtäviä maakunta- ja valtuuston alaisuuteen. Sen sijaan perustason palveluissa järjestämisvastuu säilytetään kunnilla.

Kunnilla ja maakunnilla tulee olla oikeus myös itse tuottaa palveluja, luovutaan yhtiöittämispakosta. Perustason palvelujen resursseja vahvistetaan mm. valtionosuuksia korottamalla ja saattamalla pääomatulot kunnallisverotuksen piiriin.

7. Maakuntalain 9 luvussa säädetään maakunnan palvelulaitoksesta. Onko siitä esitetty säädettäväksi tuottamisen organisoimisen näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

Vastaus: d. ei

Palvelulaitoksen rooli on määritelty hyvin väljästi. Se on virkamiesvetoinen ja maakuntaa suurempi organisaatio, jolta puuttuu luottamuselinkontrolli. Kun sillä voi olla vielä tytäryhteisöjä, tulee toiminnan ja talouden demokraattinen ohjaus vaikeutumaan. Maakunnan rooli kaventuu ja päätösvaltaa siirtyy poliittisesti valituilta elimiltä palvelulaitosta johtaville virkamiehille ja palveluja tuottaville yhtiöille.

14. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22§:n mukaan maakunnan on omassa toiminnassaan erotettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen ja palvelujen tuottaminen. Onko järjestämisen ja tuottamisen erottaminen uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukaista?

Vastaus: c. ei pääosin

Tilaaajan ja tuottajan erottaminen lisää byrokratiaa, heikentää järjestämisvastuussa olevan mahdollisuuksia vaikuttaa palvelujen sisältöön, pirstoo palvelukokonaisuuksia ja on omiaan lisäämään kustannuksia.

15. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22§:n mukaan maakunnalla on yhtiöittämisvelvollisuus maakunnan hoitaessa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä kilpailutilanteessa markkinoilla tai jos palvelut ovat valinnanvapautta koskeissa säännöksissä tarkoitettujen laajan valinnanvapauden piirissä. Onko ratkaisu tarkoituksenmukainen?

Vastaus: d. ei

Yhtiöiden etu eroaa julkisen palvelun lähtökohdista ja tavoitteista, koska yhtiöiden ensisijainen intressi on liikevoitto. Sote-yhtiöiden etu ei ole pyrkiä ennalta ehkäisemään sairastamista ja sosiaalisia ongelmia vaan saada mahdollisimman paljon ja hyvin maksavia

asiakkaita. Yhtiöittäminen heikentää päätöksenteon avoimuutta ja demokraattisuutta. Lisäksi se heikentää sote-palveluiden yhteyttä muihin terveyttä ja hyvinvointia edistäviin palveluihin kunnassa.

26. Valtio rahoittaa perustettavien maakuntien toiminnan eli vastuu sosiaali- ja terveystalouden rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

Vastaus: c. ei pääosin

Kuntien ja maakuntien itsehallinnon tärkeä perusta on riittävä itsenäinen rahoitus. Jos maakunnalla ei ole itsenäisyyttä rahoituksessa, talouden ohjauksessa ja investoinneissa, itsehallinto ei toteudu.

Maakunnille tulee säätää oikeus progressiiviseen verotukseen ja julkiseen tuloa tuottavaan liiketoimintaan. Valtionosuuksilla tulee tasata alueellisia eroja.

27. Maakuntien tuloja ovat valtion rahoitus sekä asiakas- ja käyttömaksutulot. Lisäksi maakunnat voivat ottaa lyhytaikaista lainaa. Valtion rahoituksen kasvua rajoitetaan vuosittaisessa tarkistuksessa julkisen talouden kantokyvyn turvaamiseksi. Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

Vastaus: d. ei

Valtion ei pidä talousohjauksella pakottaa kuntia ja maakuntia karsimaan peruspalveluja, joiden tulee vastata asukkaiden tarpeisiin ja joiden maksullisuutta ei myöskään pidä lisätä.

Kukaan ei kannattanut esitystäni, joten se raukesi. Jätin päätökseen eriävän mielipiteen.